

๑

ชีวิตฆราวาส

๑. ชีวิตฆราวาส

๑. ลูกกตัญญู

หน้า ๓

- ถิ่นฐานบ้านเดิม
- สภาพความเป็นอยู่สมัยนั้น
- สกิลชาวนา...ผู้มีอันจะกิน
- สอแวแต่ทาร์กว่าเป็นคนจริง
- หลานรักของตา
- “กลัว” เหมือนไม่มีวัน “กล้า”
- ไม่กินของดิบ
- อุบายฝึกหลานของคุณตา
- คำสอนคุณตา
- “ออย” เป็นเหตุ
- ตอนไม่รู้ ก็ผิดบาง
พอรู้แล้ว ไม่ยอมให้ผิด
- แทะนาให้พี่ชาย
- เคารพเชื่อฟังครูบาอาจารย์
- หยอกล้อประสาพี่น้อง
- ความรักของพ่อ
- แป้วใจเมื่อยิงหมี่
- เลือกคบเพื่อน
- ผู้ใหญ่ให้การยอมรับ
- การงานจริงจัง
- พี่ๆ น้องๆ
- แกล้งดัดน้องดวย “สิ่งควาย”
- ศาสนาก็เลื่อมใส
แต่ใจ...
- “เสน่ห์” เกิดจากความดี
- ทอดสมอบความรัก

๒. เหตุแห่งการบวช

หน้า ๒๗

- ลูกที่ไว้ใจ วางใจได้
- สะเทือนใจน้ำตาพ่อแม่
- พิจารณาหาเหตุผล ก่อนตัดสินใจ
- ฝันใจเพียงใด...อดทนได้ เพื่อพ่อแม่
- น้ำใจ...กินไม่หมด
- คำสอนของมารดา

ลูกกตัญญู

หลวงตา ถือกำเนิดในครอบครัวชาวนาแห่งสกุล “โลหิตดี” ณ ตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๖ โดยบิดา “นายทองดี” และมารดา “นางแพง” ได้ให้มงคลนามว่า “บัว”

ท่านเป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด ๑๖ คน ในจำนวนพี่น้องของท่านมีท่านผู้เดียวที่ดำรงอยู่ในสมณเพศ และอุปถัมภ์โดยศาสตราจารย์ ดร. อังคนิษฐา ทรวงไว ซึ่งคุณธรรมอันประเสริฐ เป็นที่เคารพสักการบูชาของชาวพุทธเราอย่างกว้างขวางทั้งในและนอกประเทศ

ถิ่นฐานบ้านเดิม

ต้นตระกูลเดิมของท่านอยู่ที่จังหวัดมหาสารคาม ต่อมาพากันอพยพไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ในครั้งนั้นได้ตามกันมาหลายบ้านหลายครอบครัวด้วยกัน กระทั่งมาพบสถานที่อันเหมาะสม จึงตั้งบ้านเรือนขึ้นและเจริญสืบมา ท่านเล่าสาเหตุที่โยกย้ายจนมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนที่หมู่บ้านตาด ดังนี้

“...พวกที่มาจากมหาสารคามนั้น เดิมเป็นคนละหมู่บ้านๆ ตกลงกันเรียบร้อยแล้วก็ยกพวกมา มาตั้งรวมอยู่ด้วยกัน จนกลายเป็นอันเดียวกันหมด เลยเหมือน

กับว่าญาติกัน มีเหตุมาจากแม่น้ำชีท่วม
ถ้าเวลาท่วมก็ท่วมซะจนไม่มีอะไรจะกิน
มันจะตาย หน้ไม่ไหวก็เลยมาหาทำเลดูที่
ตรงไหน เลยมาได้ตรงนี้เลยเอาตรงนี้...

ถ้าว่าแล้งก็แล้งไปเสีย ถ้าว่าท่วมก็
ท่วมไปเสีย มีแต่ทำเสียทำเดี๋ยวมหลายปี
มันเลยจะตาย คนไม่มีข้าวกินแล้ว ก็เลือก
กระเสือกกระสนกัน จึงได้มาตั้งอยู่ที่นี่ที่แรก
มาตั้งที่บ้านคำกั้ง^๑ ก่อน ยกมากันมากอยู่
นะ ไม่ใช่คนหนึ่งคนเดียวครอบครัวเดียว
นะ...

มันมาหลายบ้านรวมกัน มาตั้งเป็น
บ้านคำกั้ง จากนั้นก็แยกออกมาเป็นบ้าน
ตาด^๒ บ้านโนนทัน... พอสงครามโลกครั้งที่
๒ พวกทหารญี่ปุ่นพากันยกมาตั้งฐานทัพ
ขึ้น เลยยกบ้านโนนทันนี้ออก มาตั้งเป็นบ้าน
หนองใหญ่^๓ บ้านหนองตุม^๓ ทุกวันนี้..."

สภาพความเป็นอยู่สมัยนั้น

สมัยก่อน ณ บ้านตาดนี้เป็นป่าดง
ดิบ มีทั้งต้นยาง ตะเคียนทอง ประดู่ และ
ต้นไม้อื่นๆ หลากหลายพันธุ์ มากทั้ง
ปริมาณและขนาด สัตว์ป่าจึงมีชุกชุม ไม่
ว่าจะเป็นหมูป่า เสือ ช้าง กวาง เป็นต้น
ท่านเคยบรรยายสภาพความเป็นอยู่ใน

๑ บ้านคำกั้ง บ้านตาด บ้านหนองใหญ่ บ้านหนองตุม
เป็นหมู่บ้านอยู่ในละแวกเดียวกันระยะ ๑๐ กิโลเมตร

๒ บ้านหนองสำโรงอยู่ห่างจากบ้านตาดประมาณ ๒๐
กิโลเมตรไปทางทิศเหนือ

๓ บ้านจันอยู่ห่างจากบ้านตาดประมาณ ๑๐ กิโลเมตร
ไปทางทิศเหนือ

สมัยนั้นว่า

"...โอ้ย...เป็นดงใหญ่ที่สุดเลยนะ
ตั้งแต่กรมทหาร(ค่ายประจักษ์ศิลปาคม)
มาเลยละ ตั้งแต่เราเป็นเด็กก็เห็นกรม
ทหารนี่เป็นดงทั้งนั้นนะ เขามาตั้งใหม่
นะ เหนียว หลวงตาเกิดแล้วเขาถึงมาตั้งใหม่ แต่
ก่อนกรมทหารอยู่ทางบ้านหนองสำโรง^๒
เขาเพิ่งย้ายมาที่หลัง แต่ก่อนเป็นดงทั้ง
หมด...มีแต่ดงข้าง ดงเสือ เต็มหมด..."

แม่หลวงตามาบวชแล้วบ้านจัน^๓
ก็ยังเป็นดงอยู่นะ มาใหม่ บ้านคำกั้งอยู่
กลางดงเลย ข้างลงกินน้ำตอนกลางคืน
เต็มไปหมด เพราะฉะนั้นการทำมาหากิน
จึงสะดวก... หารอบบ้านเขาก็พอแล้ว
สมัยนั้นการซื้อขายมันก็ไม่มี

ตอนหลวงตาเป็นเด็ก เราจำได้
ใครได้หมูได้กวางมาตัวหนึ่งเขาก็กินกันทั้ง
หมู่บ้าน แจกกันทั้งบ้านเลยนะ ไม่มีการซื้อ
การขาย ส่งบ้านนั้นบ้านนี้...เขาหากินกัน
ตามท้องไร่ท้องนา พวกอีเห็น กระจอน
กระแต มันเต็มแถวนี้หมด พวกปูปลาอะไร
ไม่อดไม่อยาก

ตั้งแต่เรายังไม่บวชเนี่ย เสือโคร่งนี้
แอบเข้าไปกัดวัว โอ้ย ข้างต้นเสาเรือนเลย
นะ ติดกับบ้านเลยนะ เพราะดงติดกับ
บ้าน สัตว์เลี้ยงตามบ้านเขาก็ไม่ได้ผูกไว้
ดังนั้นเสือนั่นพอกินได้มันก็กินทันที เพราะ
มันกินได้ง่ายกว่าสัตว์ป่า สัตว์ตามบ้านมัน
ไม่ค่อยระวังตัว

ข้างมันก็เข้าไปกินในสวนเขา สวน
ก็ติดกับบ้านนั้นนะ มันกินพวกกล้วยพวก

อะไรตอนกลางคืนดังไปๆ เบ๊ๆ เขาก็ไม่
ว่าอะไรนะ...เคยมาก ขนาดนั้นนะ ทางล่อ
ทางเกวียนอะไรก็ไม่ค่อยได้ใช้ เพราะไม่
ค่อยได้ไปมาหาสู่กัน ทำนาก็ทำพอกินเท่า
นั้น เพราะว่าไม่ได้ซื้อได้ขาย พอเสร็จ
สรรพการทำมาแล้ว เขาก็สนุกสนานกัน
เพราะไม่ได้ทำงานอะไร

การซื้อการขายการรับจ้างอะไรไม่
มี แต่ก่อนไม่มี แล้วใครจะมีเงิน ครั้วเรือน
หนึ่งมี ๙ บาท ๑๐ บาท ถือว่าเป็นธรรมดา
แล้วนะ ถือว่ามีฐานะพอสมควร ถ้ามีเป็น
ร้อยเป็นซึ่งเขาถือว่ามีมากจริงๆ เป็นคนมั่ง
มีในบ้านนั้น...”

ครอบครัวของท่านทำนาเป็น
อาชีพหลัก และเพราะเหตุที่อยู่ท่ามกลาง
ป่าดงเช่นนี้ จึงยอมหนีไม่พ้นที่จะเจอ
เจอสัตว์เหล่านั้น ฉะนั้น ยามว่างจากนา
พอกของท่านจึงเข้าป่าล่าสัตว์อยู่เป็นประจำ
เป็นธรรมดา นายพรานยอมขำนาญในการ
แกะรอยสัตว์ พอกของท่านก็เช่นกัน นอก
จากจะขำนาญในทางแกะรอยสัตว์ ยังขึ้น
ชื่อลือชาในการแกะรอยคนด้วย นิสัยช่าง
สังเกตช่างพิจารณาจึงน่าจะถูกถ่าย
ทอดมาถึง “เด็กชายบัว”

หากสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งหลอหลอม
ให้บุคคลมีอุปนิสัยหนักไปทางใดทางหนึ่ง
จริง การอยู่ท่ามกลางป่าเสื่อมดงข้างและ
สัตว์ร้ายนานาชนิดที่เป็นภัยอันตรายรอบ
ด้าน ย่อมสร้างให้คนอยู่ด้วยความไม่
ประมาท มีจิตใจเด็ดเดี่ยวหาญและ
อดทนเป็นเลิศ “เด็กชายบัว” ก็น่าจะรับผล

นี้อย่างเต็มภาคภูมิ

สกุลชาวนา...ผู้มีอันจะกิน

แม่ท่านจะถือกำเนิดเป็นลูกชาวไร
ชาวนา แต่หากพูดถึงฐานะการเงินของ
สกุลของท่านแล้ว ก็ไม่ได้ต่ำต้อยกว่าใคร
ในละแวกบ้านใกล้เรือนเคียง จัดเป็น
อันดับหนึ่งในหมู่บ้านนั้นก็ไม่น่าจะผิดไป
เพราะคุณตาของท่านประสบผลดีในการ
ค้าขายจากนิสัยที่ขยันขันแข็งและฉลาด
ท่านเคยเล่าความเป็นมาไว้บ้างดังนี้

“...พออายุเราได้ ๑๑ ปี คุณตา
ก็ตายจาก... แม่เล่าให้ฟังว่า คุณตาเป็นคน
ฉลาด...ในเรื่องความขยันก็จนกระทั่งเขา
รำลือทั้งบ้านเลยละ แล้วมาได้เมียสกุล
นี้(สกุลของยาย) คือสกุลนี้เขาก็เป็นสกุล
มั่งคั่ง ลูกสาวเขาก็สวยงาม คุณตาเลยมา
ได้กับลูกสาวคนนี้(คุณยาย) เขายอมยก
ให้เพราะเห็นว่าคุณตาเป็นคนขยัน แต่ง
งานแต่งงานกันแล้วก็มาได้ลูกสาวคน
เดียวคือโยมแม่

คุณตาเป็นคนค้าขายทำคนเดียว
แถม ในบ้านนี้มีคนเดียว...นี่แหละพวก
หนึ่งอีเก้งหนึ่งอะไรต่ออะไรเอาไปขายๆ
ทำอย่างนี้อยู่ตลอดประจำมาตั้งแต่ไหน
แต่ไร เวลาคุณตาจะซื้อวัวซื้อควาย ก็ซื้อ
มาราคา ๒๐-๓๐ บาท เอามาขายตัวละ
เท่านั้นเท่านั้น ได้กำไร ๒-๓ บาทก็เอา...
แต่ก่อนวัวควายราคา ๓๐ บาทนี่ถือว่า
แพงมากนะ ส่วนมากจะ ๑๕-๑๖ ไปถึง ๒๐

บาท ที่เรียกว่าควายตัวนี้สวยงามมาก
คุณตาที่ซื้อมาขาย...

พอขายได้แล้วก็ไม่ได้ซื้ออะไร... ได้
มาเท่าไรไม่รู้หากขายอยู่อย่างนั้นตลอด...
มีแต่เก็บกับเก็บ... เงินแต่ก่อนเป็นเงินเหรียญ
เหรียญบาท มันจึงมีมากขึ้น ใสเป็นถุงยาวๆ
๘๐ บาทเป็นมัดหนึ่ง เขาเรียก ๑ ชั่ง... แม่เล่า
ให้ฟังว่า คนแต่ก่อนถือเงินเป็นสำคัญมาก
ประหยัดมาก ไม่ใช่เป็นนักจ่ายนะ ไม่ได้
สุรุ่ยสุร่ายอย่างทุกวันนี้...

แม่นี้เป็นนักประหยัด ยกให้เลย
คุณตามอบเงินให้แม่หมด เพราะมีลูกสาว
คนเดียว ส่วนคุณยายตายตั้งแต่แม่ยังเป็น
เด็กอยู่...

นี่ละ มรดกจึงมาตกทางนี้มาก แม่
จึงได้มีฐานะมาตั้งแต่โน้น ...แต่ไม่ให้ใคร
ทราบงายๆ นะ...ทางนี้ไม่มีที่จะพูดอะไรๆ
คนโบราณเป็นอย่างนั้น มีแต่เก็บแต่หาอยู่
อย่างนั้น พูดออกมาเขาจะหาว่าโอ้อวดเสีย
โบราณเราถืออย่างนั้น ถือแบบปกเอาไว้
ปิดเอาไว้

แม่เอาเงินมาเทใส่ขันใหญ่ๆ ให้
เห็น จึงได้ทราบชัดเจนว่า ฐานะของเราไม่
ใช่เล่นเหมือนกันนะ เป็นขันลงหิน เงินนี้
เต็มเลย ๒ ขัน ๓ ขัน เอามาสร้งน้ำ

เสร็จแล้วก็เอาใส่ถุง ถุงละชั่ง เป็น
ถุงผานะ... เราจึงรู้ว่าพ่อแม่มีเงินมาก เรียก
ว่าฐานะเป็นที่ ๑ ของหมู่บ้านนี้เลย คุณตา
เป็นผู้มอบมรดกให้ ถึงได้มั่งมีอย่างนั้น
ถ้าธรรมดาแล้ว โอย ไม่มีละ..."

ส่อแววแต่ทารกว่าเป็นคนจริง

ในขณะที่แม่ตั้งครรภ์ท่านอยู่นั้น
ได้ปรากฏขึ้นในครอบครัวและวงศาคณา
ญาติว่า

"...ธรรมดาทารกในครรภ์ เมื่อเติบโต
ใหญ่ขึ้นมาต้องตื่นบ้างไม่มากก็น้อยพอให้
แม่รู้สึก แต่กับลูกคนนี้แปลกกว่าคนอื่น
ตรงที่นอนนิ่งเงียบเหมือนไม่มีลมหายใจ
จนบ่อยครั้งทำให้แม่คิดตกอกตกใจว่า

'ไม่ใช่ตายไปแล้วหรือ? ทำไมจึง
เงียบผิดปกตินัก'

ครั้งเวลาจะตื่นก็ตื่นผิดปกติทุกๆ
ไป คือตื่นเสียจนแม่เจ็บในท้อง แต่พอเลิก
ตื่นแล้วก็กลับเงียบผิดปกติอีกเหมือนกับว่า

'คงจะตายไปแล้วละมัง?'

ครั้งพอถึงระยะเจ็บท้องจะคลอด
ก็เจ็บท้องอยู่ถึง ๓ วันก็ไม่เห็นว่าจะคลอด
แต่อย่างใด ตอนเจ็บท้องอยู่นั้นก็ชนิดจะ
เอาให้ลมให้ตายเลย เสร็จแล้วก็หายเงียบ
ไปเลยจนกระทั่งคิดว่าไม่ใช่ตายไปอีกแล้ว
หรือ? แล้วก็ตื่นขึ้นมาอีก..."

คุณตาของท่านทายถึงอุปนิสัย
ของทารกในครรภ์ว่า

"...ถ้าหากว่าเป็นผู้ชายแล้วละก็
ชอบไปทางไหนเรียกว่าขาดเลยทีเดียว
เป็นคนจิตใจหนักแน่น ลงได้ทำอะไรแล้ว
ต้องจริงทุกอย่าง ไม่มีเหลาะๆ แหละๆ..."

หลานรักของตา

เมื่อทารกคลอดออกมาปรากฏว่ามีสายรกพาดเฉวียงบ่าออกมาด้วย คุณตาเห็นดังนั้นจึงทำนายเป็น ๓ อย่างว่า

๑. สายบาตร

ถ้าเป็นนักปราชญ์ก็จะเหยียบแผ่นดินสะเพื่อน

๒. สายกำยำ^๑

ถ้าเป็นนายพราน ก็จะมีความชำนาญานาญลือลั่นป่า

๓. สายโซ่

ถ้าเป็นโจร ก็เป็นประเภทคุกตะรางแตก

ตอนออกจากท้องแม่ ทารกไม่ได้ส่งเสียงร้องเลย แม่ปลดสายรกออกแล้ว กระนั้นเด็กก็ยังคงนอนเฉยอยู่ จึงเอาน้ำมาเทใส่ก้น เด็กถึงจะร้องขึ้นว่า “แ้ว” เพียงคำเดียวเท่านั้น แต่แล้วก็กลับนิ่งเฉยอีก

ในตอนนั้นคุณตายังได้ทักว่า

“เออ ก็ร้องเป็นเหมือนกันนี่ ดูอ้วนท้วนสมบูรณ์ดีนะ”

คุณตารักหลานคนนี้มาก จะเป็นผู้ดูแลด้วยตนเองทีเดียว คอยจุดไฟส่องดูหลานทั้งคืน ไม่อยากให้ลูกสาวต้องมาเป็นกังวล เพราะทั้งห่วงหลานก็ห่วง ห่วงลูกสาวคนเดียวก็ห่วง ไม่อยากให้ต้องลำบากคอยลูกขึ้นดู คุณตาเลยคอยดูอยู่ทั้งคืน ดูแล้วดูเล่าคอยส่องอยู่อย่างนั้น

๑ ปกตินายพราน เวลาไปยังเนื้อ จะสะพายถุงกำยำเพื่อเอาไว้ใส่ดินปืน

บ่อยครั้ง พอมาดูอีกทีหนึ่ง ปรากฏว่าไฟจากไฟเตโชตกละลุทะกราลูกกลมใหม่ผาออกมาหลายนเลย

“กลัว” เหมือนไม่มีวัน “กลัว”

เมื่อหลานเติบโตขึ้น คุณตาก็จะมีอุบายสอนหลานอยู่เนืองๆ มีอยู่ครั้งหนึ่ง เมื่อเห็นหลานน้อยกินมะยมหรือกระท้อนเข้าไปแล้วกลืนเม็ดเข้าไปด้วย คุณตากลัวว่าเม็ดอาจจะติดคอได้ เพราะหลานยังเล็กเกินไป จึงบอกหลานว่า

“...ระวัง! กลืนลงไปทั้งเม็ด เดียวมันจะไปเกิดเป็นต้นอยู่ในท้อง ใบบอกจะงอกออกทางจมูกทางปาก รากจะงอกออกทางก้น ระวังให้ดี! เดียวจะตายได้นะ”

หลานได้ยินเช่นนั้นเกิดความกลัวจนถึงกับร้องไห้เสียใหญ่โต จากนั้นมาไม่กล้ากลืนเม็ดมะยมนั้นอีกเลยจวบจนโตขึ้นจึงได้รู้เรื่อง

อีกครั้งหนึ่ง ในตอนที่ท่านยังเด็กๆ อยู่ นั่น จัดว่าเป็นคนขี้กลัวมากคนหนึ่ง คงจะเป็นเพราะผู้เฒ่าผู้แก่เคยพูดถึงเรื่องผีเรื่องปอบหรือเรื่องสัตว์เรื่องเสือกให้ฟังมาก่อน เพราะแม่เวลาจะไปซั้บถ้าย ยังต้องให้ฮ่องๆ เป็นเพื่อนคอยเฝ้าอยู่ใกล้ๆ กันนั้นอยู่ตลอด

“อย่าไปไกลๆ หลาย...”

จากนั้นก็บอกให้ฮ่องคนหนึ่งอยู่หน้า อีกคนหนึ่งอยู่หลัง เมื่อได้อยู่ตรงกลางเป็นที่สบายใจแล้วจึงยอมถ้าย

สิ่งนี้ทำให้เห็นชัดว่า แต่เดิมคนเรา อาจเป็นคนซึ่กั้วมาก่อนป่านว่าจะไม่มี ความกล้าได้เลย แต่เมื่อได้รับการฝึกฝนใน ระยะเวลาต่อมาแล้ว ย่อมสามารถพลิกนิสัยได้ อย่างสิ้นเชิงกลายเป็นนักต่อสู้ที่องอาจกล้า หาญไม่หวั่นเกรงต่อสิ่งใดทั้งนั้น

ไม่กินของดิบ

ทางอีสานในตอนนั้นความรู้ทาง โภชนาการยังไม่ค่อยเจริญนัก ชาวบ้าน ส่วนใหญ่จึงชอบกินอาหารสุกๆ ดิบๆ แม้ คุณตาของท่านก็เช่นกัน ดังนั้นด้วยความ รักของคุณตาที่มีต่อหลาน เมื่อได้อะไร แปลกๆ ใหม่ๆ ก็อยากจะให้หลานได้ลอง กินดูบ้าง

แต่สำหรับเด็กชายบ้วนนั้น เป็นมา แต่เล็กแต่น้อยแล้ว คือจะไม่ยอมกิน อาหารสุกๆ ดิบๆ เลย แม่พวกลบลาอย่าง นี้ หากยังดิบอยู่ ก็จะไม่ยอมเอาเข้าปาก โดยเด็ดขาดด้วยเหตุผลว่า “มันคาว”

คราวหนึ่งคุณตาไปได้นกเขามา จึงเอามาทำลาบ ในใจคิดอยากให้หลาน ได้ลองกินดู อีกทั้งอยากทดสอบดูว่า หลานคนนี้จะไม่ยอมกินของดิบๆ จริงๆ หรือ เพราะก็เห็นเด็กคนอื่นรวมทั้งพี่ๆ น้องๆ ก็กินกันได้เป็นปกติไม่เห็นมีใครบ่น ว่าเหม็นคาวแต่อย่างใดเลย

การทดสอบหาความจริงของคุณ ตาจึงเริ่มขึ้น หลังจากทำลาบนกเขาเสร็จ แล้วจึงยกออกมาวาง และหลานก็คงจะ

มองสีสันและลักษณะดูแปลกตาไป จึงยก ขึ้นมาดมแล้วถามคุณตาอย่างไม่ค่อยวาง ใจเท่าไหร่นักว่า

“มันสุกแล้วจริงหรือ? คุณตา ไม่ได้หลอกข้อยหรือ?” (“ข้อย” หมายถึง “ผม”)

“ไม่ได้หลอกหรอก ตาไม่โกหกลูก หรอก กินเถอะลูก ตาทำให้สุกแล้ว”

ความที่หวังดี ทั้งก็อยากทดสอบดู ว่าหลานคนนี้จะไม่ยอมกินจริงๆ หรือ ทำไมมันจะแปลกกว่าพี่น้องคนอื่นๆ นักเล่า ?

หลานไม่แน่ใจจึงถามย่าเข้าไป อีกว่า

“ไม่หลอกจริงๆ หรือ?”

“ไม่ ไม่หลอกหรอก” แต่แท้ที่จริง แล้วคุณตาหลอกหลานเสียเต็มประตู

คุณตายืนยันเช่นนั้น หลานก็เลย เอาข้าวเหนียวปั้นเป็นค่าน้อยๆ แล้วจิ้ม ลาบนกใส่ปาก จากนั้นก็เคี้ยวไว้สักพัก หนึ่งแล้วก็อมไว้ ไม่ยอมกลืนแต่อย่างใด แค่มๆ ไว้เท่านั้น แล้วก็จิ้มคำที่สอง ก็ทำ ในลักษณะเดิมอีกคือพอเอาใส่ปากแล้ว เคี้ยวอยู่พักหนึ่งแต่ก็ไม่ยอมกลืน ยังคงอม ไว้เหมือนเดิม เหตุการณ์ในตอนนั้นคุณตา แอบสังเกตเห็นโดยตลอด

พอคำที่สามเท่านั้น คราวนี้หลาน อาเจียนแทบเป็นแทบตายชนิดในท้องมี อะไรเท่าไหรก็เอาออกมาหมดเกลี้ยงเลย ถึงตอนนี้คุณตาเห็นท่าไม่ดีเสียแล้วจึงรีบ เข้าไปลูบหลังพร้อมพูดปลอบขวัญหลาน

ด้วยความสงสารเป็นที่สุดว่า

“โอ ลูกเอ๋ย ตาหลอกลูกจริงๆ นะแหละ ตาขอโทษนะ ตาอยากทดสอบดูลูกว่า ลูกเป็นยังไง บางทีพอตาหลอกให้กินก่อนแล้วเดี๋ยวต่อไปลูกก็คงจะกินเป็นเหมือนคนอื่น ๆ เขา”

หลานตอบว่า “ก็ขอยบอกแล้วว่า มันคาว มันกินไม่ได้จริงๆ”

ภายหลังมา น้องๆ ของท่านได้กล่าวย้อนอดีตถึงคุณตาในตอนนั้นว่า

“...คุณตาเลยไม่เป็นอันหลับอันนอน สงสารหลาน เห็นหลานกินข้าวไม่ได้ จึงคอยเที่ยวลুকไปดูหลานอยู่ตลอด เทียวหาฝ่ายมาผูกแขนให้หลาน ทั้งปลอบขวัญ ทั้งเป่าหัวให้หลานอยู่อย่างนั้นตลอดคืนเลยก็ว่าได้ เรียกว่ามีวิชาอะไรก็จะขุดจะลากออกมาใช้ให้หมดสิ้น เพราะอยากให้หลานหายโดยเร็ว...”

ในเรื่องนี้ แม่เมื่อท่านโตขึ้นแล้วก็ตาม หากเห็นน้องๆ พวกนั้นกินของดิบ ท่านก็มักจะดูเอาบ้างเหมือนกัน เช่น คราวหนึ่งน้องกำลังกินส้มตำสมกุ่มง่ตงๆ กันอยู่ ท่านเห็นเข้าก็เลยดูเอาว่า

“เอาไปทำให้สุกเสียก่อน”

น้องตอบว่า “โอ๊ย แค่งูง่ตงมันไม่มีเลือดมียาง มันไม่คาวหรอก จะเป็นอะไรไป”

ท่านก็ยังคงยืนยันตามเดิมเหมือนเมื่อตอนยังเล็กกว่า “มันคาว”

อุบายฝึกหลานของคุณตา

เมื่อท่านเติบโตขึ้นพอป็นปายได้แล้ว คุณตาก็มีอุบายฝึกให้หลานชายทั้ง ๒ คน (คือพี่ชายและตัวท่าน) ป็นขี้ขันต้นไม้แข่งกัน หากว่าใครป็นขี้ขันไปถึงกิ่งนั้นกิ่งนี้ได้ก่อน คุณตาก็จะให้รางวัล ปราบกฏว่า ท่านเป็นผู้ชนะพี่ชายทุกครั้งไป สำหรับของรางวัลก็คือผลไม้ป่าบ้าง หรือข้าวจี๋ บ้าง คุณตาจะให้เพียงป็นเดียวเท่านั้น ไม่ได้ให้อะไรมาก

เมื่อคนน้องได้รางวัลมาแล้ว คุณตาจะคอยแอบสังเกตดูอยู่ห่างๆ ตลอดมา พบว่าน้องจะแบ่งของรางวัลนั้นให้พี่ชายทุกครั้งไป และให้มากกว่าตัวเองเสียอีก คุณตาไม่เคยเห็นน้องหวงเลย จนต้องได้มาพูดคุยกับแม่ของท่านว่า

๑ ข้าวเหนียวสุกป็นก้อนโรยด้วยเกลือเล็กน้อยแล้วเอามาปิ้งไฟให้หอมหวานมารับประทาน

“บัวนี่ มีน้ำใจมีความเมตตาแท้ๆ นะ มันรู้จักสงสาร

พี่ชายมันป็นผู้ไม่ได้ มันเลยเอาให้ พี่ชายมันกินมากกว่า แทนที่ว่ามันผู้ไปป็นได้ จะกินมากกว่าพี่ชาย มันกลับกินน้อยกว่าพี่ชาย

ดูซิมันมีน้ำใจนะไอ้นี้ มันแปลกนะ แปลกทุกอย่าง”

ทั้งๆ ที่คุณตาก็ให้ความรักแก่ หลานทุกคนพอๆ กัน แต่คงเป็นด้วยอุปนิสัยที่มีน้ำจิตน้ำใจเช่นนี้เอง ทำให้คุณตาก็มีข้อชมเชยหลานคนนี้อยู่เสมอๆ

นิสัยอีกอย่างหนึ่งของหลานคนนี้ก็ คือ ตั้งแต่เด็กแต่เล็กมาแล้ว ชอบที่จะเล่นกับสัตว์ เฉพาะอย่างยิ่งคือสุนัข ยิ่งตัวไหนอ่อนๆ ดำๆ ด้วยแล้ว ยิ่งชอบหยอกเล่นด้วย จนถึงกับมีบางครั้งที่ทำให้แม่ต้องได้ดูได้ว่าเอาบ้าง

แม่ท่านจะชอบหยอกสุนัขข่อยบ่อยๆ แต่อย่างไรก็ตาม ท่านจะไม่ยอมตีหรือแกล้งมันให้เจ็บ ตรงกันข้าม หากเห็นน้องๆ แกล้งมันคราวใด ท่านจะดุจะว่าทันที

คำสอนคุณตา

สมัยที่ท่านยังเป็นเด็กอยู่ มีคนมาขอใบปลุกกับแม่ ในคราวที่เขามาขอแม่ แม่ มักจะให้ทุกอย่างไม่เคยเห็นปฏิเสธเลย แต่พอมีความจำเป็นไปขอเขาบ้าง ทุกครั้งเขาก็กลับไม่เคยให้เลย เรื่องนี้หลานๆ มัก ได้อิน

คุณตาสอนเป็นข้อเตือนใจว่า

“เขาไม่ให้ครั้งที่ ๑ ก็อย่าโกรธให้เขา บางทีของมันอาจไม่พอให้ แล้วยังคนเก่านั้นแหละ ให้ไปขอเขาอีกครั้งที่ ๒ เผื่อว่าเขาได้อะไรมา เช่น พวกของป่า ของอะไรๆ ก็ตาม ถ้าหากครั้งที่ ๒ นี้ก็ไม่ได้ ก็อย่าเพิ่งไปโกรธให้เขา บางทีเราอาจไปขอเขาทีหลังไม่ทันคนอื่น ของมันเลยไม่พอกัน

ให้ลองกับคนๆ นี้ก็เป็นครั้งที่ ๓ ถ้าไม่ได้ก็เลิกซะ แต่ว่าอย่าโกรธให้เขา นะ อย่าไปโกรธให้เขา”

“อ้อย” เป็นเหตุ

ป่าฝ้ายซึ่งเป็นญาติอยู่ใกล้ๆ กัน นั้น แกมีสวนอ้อย เมื่อป่าฝ้ายเห็นท่าน แกก็จะหักอ้อยให้ท่านกินอยู่บ่อยๆ คราวหนึ่งท่านนึกอยากกินอ้อยจึงเดินไปที่สวนนั้น แต่วันนั้นป่าฝ้ายไม่อยู่ แกไปทุ่งนา

ด้วยความที่ยังเด็กอยู่มาก อีกทั้งป่าฝ้ายก็เคยหักอ้อยให้กินเป็นประจำอยู่แล้ว คราวนี้นึกอยากขึ้นมาอีกก็เลยขอถือโอกาสหักอ้อยมากินเองเสียเลย ทั้งก็ไม่มากอะไรเพียงลำหนึ่งเท่านั้น คงจะไม่เป็นไร คิดเช่นนั้นจึงหักเอามากิน

คุณตาเห็นหลานกำลังกินอ้อยอยู่ และก็ทราบด้วยว่า วันนั้นป่าฝ้ายไม่อยู่ คิดจะสอนหลานจึงพูดขู่ให้หลานกลัวว่า

“เฮ้ ก่อนๆ เคยไปกับป่าฝ้าย แกเอาให้กินก็จริง แต่ที่นี้ป่าฝ้ายไม่อยู่ แล้วไปเอามากิน มันก็ผิดนะ พ่อแม่ก็ไม่ได้ส่งเสริม

ให้เป็นขโมยนะ”

จากนั้นคุณตาแก่งหันไปพูดกับแม่ของท่านว่า

“...สูเอ๊ย ตำข้าวใส่ถุงใส่ไหให้มันเน้อ เดี่ยวตำรวจก็จะมามัดคอมันไปใส่คุกใส่กรงขังหรวก”

ได้ยินดังนั้น ปรากฏว่าหลานร้องไห้เสียนจนจะเป็นจะตาย กลัวว่าตำรวจจะมาจับจริงๆ จากนั้นก็รีบวิ่งอย่างรวดเร็วไปหาป้าฝ่ายจนถึงที่นาของแกลยที่เดียว พอไปถึงก็พยายามจะบอกป้าฝ่ายว่า ได้เอาอ้อยไปกินลำหนึ่งแล้ว เมื่อป้าฝ่ายเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดแล้ว รู้สึกสงสารหลานเลยพูดปลอบว่า

“อ้อย ภูเขาไม่หรวกหรวกบัว เอาได้เลยนะ ที่หน้าที่หลังถ้ารู้ว่าอะไรที่เป็นของป้าฝ่าย ก็ให้เอาได้เลยนะ”

ป้าฝ่ายว่าอย่างนั้น หลานก็เลยรู้สึกอุ่นใจ สบายใจขึ้นทันที

ปกติท่านเป็นที่รักของคนทั่วไปทั้ง

ผู้ใหญ่และเพื่อนฝูงวัยเดียวกัน เพราะนิสัยที่เป็นคนมีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือการงานผู้อื่นอยู่เสมอ หากไปไร่ไปสวนกับใครก็ตาม ท่านจะช่วยเหลือทุกอย่างที่จะช่วยได้ เช่น ช่วยทำการทํางาน ช่วยหาบช่วยถือสิ่งของ ใครๆ ก็เลยมักท่านทั้งนั้น ไม่มีใครคิดหวังข้าวหวงของอะไรกับท่าน

ตอนไม่รู้ ก็ผิดบ้าง

พอรู้แล้ว ไม่ยอมให้ผิด

ชีวิตของท่านมิได้มีสิ่งใดผิดแผกแตกต่างจากเพื่อนฝูงวัยเดียวกัน แต่เล็กแต่น้อยก็ให้ความเคารพในพระศาสนา มีความเลื่อมใสในพระในเณรมาโดยตลอด ในตอนเด็กก็ชอบใส่บาตรกับผู้ใหญ่ เมื่อเข้าเรียนหนังสือชั้นประถมศึกษาแล้ว ท่านก็รับผิดชอบในการเล่าเรียนดี จะมีบางครั้งที่ถูกชนบ้างตามประสาวัยที่กำลังรักสนุกเพลิดเพลิน แต่ก็ไม่ได้เป็นเรื่องร้ายแรง

อะไร ดังเช่นครั้งหนึ่งท่านยกเอาเรื่องสมัย
เด็กมาสอนนักเรียนว่า

“...นี่หลวงตาบัวเคยเป็นนักเรียนมาแล้วนี่ เป็นนักเรียนเป็นยังไงละ วันไหน
ชี้เกี้ยวเรียนหนังสือก็หาอุบายลาไปเลี้ยง
น้อง

‘วันนี้ลาเอาน้องครับ พ่อแม่หนี
หมด’ ว่ายังงั้นนะ ‘พ่อแม่บอกคุณน้องให้ด้วย’
นั่นว่าไปยังงั้นนะ ครูเขาก็ต้องอนุญาตนะ
สิ ใช่ไหมละ

พ่อครูอนุญาต ที่แท้ก็เฝื่อนแนบเข้า
ป่าหายจ้อยไปเลย..เคยเป็นแล้วจึงเอามา
พูด ...อย่าให้เป็นนะเด็กเหล่านี้ หลวงตา
มันเคยเป็นมาแล้ว...มันไม่ดี จึงได้เอามา
สอนลูกสอนหลาน...

วันหนึ่งๆ นี้ ขาดโรงเรียนไป ขาด
วิชาไป บางทีเขาโน้ต จดวิชาอะไรต่ออะไร
นี้ เราไม่ได้จดกับเขา แล้วถ้าเราจะไปโน้ต
หรือจดวันหลังเช่นนี้ก็เสียเวลาไปอีก
มากมาย แล้วถ้าครูสอนอะไรมันก็ได้
เรื่องได้ราว เพราะวันนั้นเป็นวันที่เราขาด
โรงเรียน นั้นแหละ

เพราะฉะนั้นพอโตขึ้นมา พอรู้
เรื่องราวแล้ว... รู้จักผลรู้จักประโยชน์ใน
การศึกษาเล่าเรียนแล้ว ที่นี้...โอ๊ย ไม่ยอม
ให้ขาดเรียนเลยนะ หมายถึงว่าตอนเล็ก
กว่านั้นมันเคยเถลไถล พอโตขึ้นมาพอรู้
ภาษาภาษาบ้าง...เป็นไม่ยอม

แม้แต่พ่อแม่ให้เวลาจำเป็นนี่ยัง
ไม่ยอมลา มันจะขาด... ถ้าไปแล้วมันต้อง
เสียวิชานี้... วันนี้ครูจะสอนอันนั้นๆ บอกไว้

“...พอโตขึ้นมา...
รู้จักผล รู้จักประโยชน์
ในการศึกษาเล่าเรียนแล้ว
ที่นี้...โอ๊ย ไม่ยอมให้
ขาดเรียนเลยนะ...”

เลย ถ้าไปแล้ว จะไม่ได้เรียนไม่ได้ฟังวิชา
นี้...”

โดยปกติท่านเป็นคนรักกฎระเบียบ
รักษาคำพูดและเคารพเชื่อฟังผู้หลักผู้ใหญ่
ครูบาอาจารย์มาแต่เดิม จะไม่ยอมทำอะไร
ให้เป็นทีให้นักอกร้อนใจแก่ท่าน จึงไม่เคย
ถูกดุว่ากล่าวรุนแรงอะไร หากจะมีอยู่
บางก็คือ

ครั้งหนึ่ง ระวังที่ผู้ใหญ่กำลังนั่ง
พูดคุยกันอยู่นั้น ท่านก็เดินเข้าไปใน
บริเวณกองไม้ซึ่งอยู่สูงกว่าผู้ใหญ่ ทำให้ดู
เหมือนว่าท่านไม่ให้ความเคารพ ครูใหญ่
เห็นดังนั้น คิดจะสอนท่านจึงพยายาม
มองสบตา และส่งสายตาเตือนให้รู้ตัว
ท่านก็เลยรีบลงมา

เมื่อผู้ใหญ่ไปแล้ว ครูก็พูดด้วยความ
เมตตา บอกให้ทราบเหตุผลว่า
‘บัวเอ๊ย อย่าขึ้นนั่งสูงกว่าผู้ใหญ่
อย่างนั้นมันดูไม่งาม’

ในตอนนั้นท่านไม่ทันคิดว่ามันไม่
เหมาะไม่ควร ต่อเมื่อครูทำสัญญาณบอก
ดังกล่าว ท่านจึงทราบและรีบปฏิบัติตาม
ทันทีด้วยความเชื่อและเคารพในเหตุผล

แก้หน้าให้พี่ชาย

ในสมัยนั้นโรงเรียนอยู่ตรงวัด
ร้างบริเวณป่าสักทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน
ตาต เมื่อเข้าโรงเรียน ท่านก็ตั้งอกตั้ง
ใจเรียน มีความรับผิดชอบสูง จะเห็นได้
จากผลการเรียนที่ดีเยี่ยมของท่าน คือ

ประถม ๑ สอบได้ที่ ๒

ประถม ๒ สอบได้ที่ ๑

ประถม ๓ สอบได้ที่ ๑

การเรียนหนังสือในตอนนั้นก็ไม่ได้มีฝักกันแบ่งแยกเป็นห้องๆ ดิบตืออะไร
ทำให้มองเห็นกันและกันได้ยินเสียงครูข้างๆ
ห้องสอนหนังสือนักเรียนชัดเจน เหตุนี้เอง
ทำให้มีเรื่องน่าขบขันเรื่องหนึ่งเกิดขึ้นใน
ระหว่างเวลาที่เรียนหนังสือ

พี่ชายของท่าน(ชื่อคำไพ) ซึ่งกำลัง
เรียนหนังสืออยู่ห้องติดกัน ถูกครูถามขึ้น
ว่า

“คำไพ คำคาวคืออะไร”

ถูกถามเช่นนั้น พี่ชายของท่านเลย
เงยไปพักใหญ่ๆ เพราะไม่รู้คำตอบ
ทางตนเองซึ่งกำลังนั่งเรียนอยู่ห้องข้างๆ
แอบได้ยินเข้าและก็ทราบคำตอบดี
อยากจะช่วยพี่ชายให้ตอบคุณครูให้ได้
พยายามเอาใจช่วยอย่างเต็มที่นี้กริ่ง
ตะโกนบอกพี่ชายอยู่แต่ในใจว่า

“ก็ อีเจียดังวิก ไง... ทำไมแค่นี้ก็
ตอบไม่ได้ๆ...” เมื่ออดรนทนไม่ไหว จึงร้อง
บอกพี่ชายว่า

“ก็ อีเจียดังวิก ไง อีเจียดังวิก”

พอพี่ชายได้ยินดังนั้นก็เลยนึกขึ้น
ได้ รีบตอบครูทันทีว่า

“อีเจียดังวิก ครับผม”

เคารพเชื้อพังครุบาอาจารย์

เมื่อจบชั้นประถม ๓ ซึ่งเป็นชั้นสูง
สุดของการศึกษาภาคบังคับในเวลานั้น
แล้ว ท่านก็ไม่ได้ศึกษาในชั้นต่อๆ ไปอีก
ทราบกันว่าช่วงที่เป็นนักเรียนอยู่นั้น ท่าน
เป็นที่รักที่วางใจของคุณครูอยู่ไม่น้อย

สังเกตได้ชัดเจนก็คือ เวลาไปไหน
มาไหน คุณครูมักพาไปด้วย คงจะเป็น
เพราะอุปนิสัยช่างสังเกต ขยันขันแข็ง ถึง
คราวจะใช้จะวานอะไร ก็คล่องแคล่วว่องไว
และเข้าใจกาลโตควรไม่ควร

สิ่งนี้ทำให้คุณครูให้ความสนิท
สนมเป็นกันเองกับท่านตลอดมา แม้ภายหลัง
ท่านจะเข้าสู่เพศบรรพชิตแล้วก็ตาม
แต่การติดต่อสัมพันธ์ก็ได้จีตจางห่าง
เห็นแต่อย่างใดเลย

คุณครูชาติ สิงหะสุริยะ เป็นครู
ใหญ่โรงเรียนประชาบาลบ้านตาตในระยะ
นั้น เป็นผู้ที่ท่านกล่าวถึงเสมอมาด้วยความ
ชื่นชมและซาบซึ้งในพระคุณไม่
เสื่อมคลายว่า

“...ท่านเป็นครูของอาตมา เป็นครู
ตั้งแต่อาตมายังเป็นนักเรียน ท่านเป็นครูที่

๑ อีเจียด หมายถึง คำคาว

ดังวิก หมายถึง จมูกวันจมุกแหง

วิถีมหานิกาย

วันที่ 12 สิงหาคม 2564

เรียน คุณอุรวิภา ซึ่งเป็นคุณพระครูองค์หนึ่งของทางวัด
ที่อยากศึกษาคำสอนของพระรัตนตรัยที่วัดมณีนิคม
ขอทราบประวัติความเป็นมาของวัดมณีนิคม และที่ตั้ง
ของพระอารามที่วัดมณีนิคมว่ามีที่มาจากเรื่องใดบ้าง
โดยที่ผู้ถามสนใจเรื่อง วิถีปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์
ดัง ๆ ดังนี้

ตามที่ทราบมาว่า วิถีปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ในธรรมวินัย
ของศาสนาพุทธนั้นได้แก่ ทบองน ที่ปฏิบัติธรรม: พุทธ
ปฏิบัติธรรม และศีลสมาธิภาวนา ซึ่งปฏิบัติกันโดยตลอด หรือตาม
วิถีดั้งเดิม ซึ่ง: พุทธปฏิบัติ และปฏิบัติธรรมที่ปฏิบัติกันโดย
ใน กลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง ๆ อย่างน้อยกลุ่มละ 5 คน โดยที่: สมณ
จะ: มีกรรม เวลิก ภาวนา ซึ่งปฏิบัติกันโดยตลอด หรือตาม
เรื่องที่ได้มีพระรัตนตรัย วิถีปฏิบัติธรรมที่ปฏิบัติกันโดยตลอด หรือตาม
อันเป็นไป. การปฏิบัติธรรมที่ปฏิบัติกันโดยตลอด หรือตาม
ปฏิบัติธรรม และ ทบองน ที่ปฏิบัติกันโดยตลอด หรือตาม
และปฏิบัติธรรมที่ปฏิบัติกันโดยตลอด หรือตาม
และปฏิบัติธรรมที่ปฏิบัติกันโดยตลอด หรือตาม
ปฏิบัติธรรมที่ปฏิบัติกันโดยตลอด หรือตาม

เพื่อทราบว่า การปฏิบัติธรรมและปฏิบัติธรรม
ของพระภิกษุสงฆ์ในวัดมณีนิคมมีที่มาจากเรื่องใดบ้าง และจะ
ปฏิบัติธรรมที่ปฏิบัติกันโดยตลอด หรือตาม

ดีจริงๆ หายากมาก อาตมารักและเคารพ
ครูของอาตมาคนนี้นี้มาก ซึ่งความจริงแล้ว
อาตมามีครูที่สอนไม่รู้กี่คน ตั้งแต่ชั้นนั้นชั้น
นี้ ตั้งแต่ ก ไก่ ก กา ก็มีครูท่านนี้แหละที่
อาตมาตั้งใจมากที่สุด รักมากที่สุด เคารพ
มากด้วย ไปไหนชอบเอาไปด้วยนะ ท่าน
ชอบเอาไปด้วย

โอ...หายากนะนี่ คนไม่ลืมเนื้อลืม
ตัว คือครูคนนี้แหละ ไม่ลืมเนื้อลืมตัวเลย
เข้าออกนอกในได้หมด ไม่ถือสีถือสา
ถือยศถาบรรดาศักดิ์ ความประหยัดนี้เก่ง
มากที่สุดทีเดียว ไม่สุ่ยสุ่ย ไม่ลืมเนื้อลืมตัว
การเล่นเกะกะเกเรไม่มีเลย ไปไหนมาไหน
เรียบๆ

ชอบทำบุญให้ท่านเป็นประจำ
นิสัย และเป็นคนกว้างขวางมาก ไม่เห็น
แก่ตัว เพื่อนฝูงรักมาก ช่วยเหลือคนไม่
กลัวหมดกลัวสิ้น แต่ตัวเองรับทานและใช้
สอยน้อย ประหยัดดีหายาก อาตมารัก
ท่านมาก

โอ...หายากมาก อาตมารักมาแต่
ไหนแต่ไร จนกระทั่งทุกวันนี้แหละ ความ
รักของอาตมา ความเห็นบุญเห็นคุณ ไม่
เคยจืดจางไปเลย ผึ้งลึกลับ อาตมาไม่ค่อย
เหมือนใครง่าย ๆ ครั้นว่าลงก็ลงจริงๆ ครั้น
ว่าไม่ลงก็ไม่ลงนะ ครั้นว่าลงก็ลงจนกระทั่ง
วันตาย ไม่มีอะไรมาแก้ให้ตกออก

นี่ก็ลงแท้ๆ ลงเชื่อว่าเป็นครูของ
อาตมา ให้กำเนิดวิชาความรู้อาตมา
โดยตลอด กิริยามารยาท การปฏิบัติตน
อย่างไร อาตมาได้ยึดเป็นคติเป็นตัวอย่าง

มาตลอด เหมาะสมกับที่เป็นครู...”

หยอกล้อประสาพี่น้อง

ย้อนมากล่าวถึงความผูกพัน
ประสาพี่น้องในครอบครัว เริ่มต้นด้วยเรื่อง
ที่น้องๆ เล่าถึงอุปนิสัยและความจริงจังของ
ท่านในวัยหนุ่มว่า

“...ท่านเป็นคนดูเพราะนิสัยเป็นคน
จริงจัง ทำให้น้องๆ เกรงกลัวอยู่ไม่น้อย
ทีเดียว บางทีถ้าหากท่านไม่อยู่หรือออกไป
นอกบ้าน จะรู้สึกโล่งอกโล่งใจ แต่ถ้ากลับ
มาเมื่อใด ต้องได้แอบบอกกันว่า

‘นั่นๆ บัวมาแล้วๆ’...”

โดยมากน้องๆ จะเกรงท่านมาก
เป็นพิเศษก็คือช่วงที่กำลังทำงาน เพราะ
ท่านจะทำจริงทำจังมาก น้องๆ จะมัวมา
หยอกมาเล่นกันไม่ได้ ท่านจะดุทันที

แม้ท่านจะจริงจังขนาดนั้น แต่
อย่างไรก็ตามจะเป็นเฉพาะเวลางานเท่า
นั้น ถ้าเป็นช่วงปกติกันเอง พี่ๆ น้องๆ ท่าน
กลับชอบหยอกล้อน้องๆ เล่น ดังเหตุการณ์
ในวันหนึ่ง

ตอนนั้นท่านมีอายุประมาณ ๑๘-
๑๙ ปี ขณะที่น้องๆ กำลังวิ่งเล่นกันอยู่นั้น
ท่านก็คิดหาอุบายหยอกน้องๆ โดยเก็บ
มะละกอมานั่งบนน้องๆ ก็พูดขึ้น
ว่า

“จะยากอะไร ตำบักหุง”

จากนั้นก็ขึ้นไปบนบ้าน แล้วก็ทำท่า
ตำส้มตำเสียดังโลกครกดัง ไปๆ อยู่นาน

หนึ่ง สักประเดี๋ยวก็เรียกน้องๆ ขึ้นไปกิน
ส้มตำ

“กูตำแล้ว จะกินก็มาเด้อ กูตำ
แล้ว รับประทาน กูตำบ้างหุ่งเสร็จแล้ว มาเอา
ลงไปกิน”

ว่าดังนี้แล้วก็ทำท่าไปยืนอยู่ใกล้ๆ
ครัวไฟ และไม่ยอมหันหน้ามาทางน้องๆ
อีกด้วย จากนั้นก็เอาใบตองมาห่อส้มตำที่
เพิ่งโขลกเสร็จแล้วก็วางไว้

น้องส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง เพิ่งเล่น
กันมาเหนื่อยๆ จึงต่างมุ่งมาที่ห่อส้มตำ
ด้วยความดีใจว่าจะได้กินกัน พอคว้าได้ก็
หัวเราะเรีงราวิ่งลงมาข้างล่างเพื่อจะได้
เปิดออกมากินพร้อมๆ กัน

พอเปิดห่อใบตองออกเท่านั้น ก็
ได้ยินเสียงแหลมๆ ร้องประสานกันขึ้น
ทันทีว่า

“ว้าย เขียดตะปาด”

น้องๆ ผงะจาก “เขียดตะปาดตา
โปนๆ” ในห่อด้วยกลัวว่ามันจะโดดออก
มาเกาะ และต่างพากันวิ่งหนีไปคนละทิศ
ละทาง วงส้มตำจึงล้มสลายไปโดยฉับพลัน
ท่ามกลางเสียงหัวเราะงอหายตามมาอีก
ยกใหญ่ๆ

ความรักของพ่อ

เวลาที่พ่อพาลูกๆ เข้าไปในป่า พ่อ
จะคอยแนะนำคอยเตือนถึงวิธีการรักษาและ
ป้องกันตัวจากภัยอันตรายรอบด้าน โดย
เฉพาะพวกสิงสาราสัตว์ประเภทต่างๆ เช่น

ควรวหนึ่งพ่อพาลูกๆ ไปเก็บลูกเหว่^๑ ที่ขึ้นอยู่
ตามป่า เพราะชายได้ราคาดี ดังนี้

“...เวลาเขาดง ระหว่างเดินไปให้
ใช้สายตาคอยสังเกตดูแถวๆ ขอนไม้ณะ
เสื่อมันมักจะหมอบอยู่ข้างๆ ขอน ถ้าเห็น
มันให้รีบวิ่งมาหาพ่อนะ

...ก่อนจะเก็บลูกเหว่ ให้สังเกตดู
สิ่งรอบข้างว่า มีงูมีสัตว์ร้ายหรือไม่ ถ้าไม่มี
ก็รีบเก็บลูกเหว่ได้

ตอนเช้าในดงในป่าลึกๆ โน่น ให้
มองดูต้นไม้ที่เด่นๆ สังเกตว่ากิ่งไม้มันยื่น
ไปทางทิศไหน ตะวันออกหรือตะวันตก ให้
สังเกตทิศของดวงอาทิตย์ด้วย ให้จำไว้
เวลากลับจะได้ไม่หลงทาง...”

พ่อก็จะพาท่านไปตีผึ้งบ่อยๆ
(โดยตอกทอยผึ้งเป็นชั้นๆ ไว้ในเนื้อไม้
จากนั้นก็ปีนขึ้นไปเอารังผึ้ง) บางครั้งก็เอา
น้องของท่านไปด้วย ในคราวที่พาลูกไป
พ่อจะบอกหนทางไปกลับให้ลูกรู้จักหมด
และจำให้ได้

เรื่องนี้น้องๆ ของท่านเคยเล่าไว้ว่า

“...พ่อพาท่านไปตีผึ้งบ่อยๆ บางที
ก็เอาน้องไปด้วย พ่อจะบอกทางหมดว่า
ทางนี้ไปนั้น ทางนั้นจะไปนั้น ส่วนลูกมัก
กลัวเสียจึงต้องได้เหลียวดูอยู่ตลอด

ถ้าไปเอาผึ้งพุ่ม(ผึ้งโพรง)... เมื่อไป
ถึงทางแยก พ่อจะบอกว่า

‘ทางเส้นนี้ไปหนองปากด้านนะ
ออกบ้านค้ำคิ่งนะ ไปทางนี้ไปเขาดงใหญ่’

๑ เหว่ เป็นไม้ล้มลุก มีเหง้า คล้ายต้นข่า ผลใช้ทำยา

คงหลงไปได้เตลิดเลยนะ ถ้าไปทางที่เรา
มานี้จะคืนกลับบ้านเราละ'

ท่านบอกไว้มืด พาไปไหนก็จะ
บอกไว้มืดเรื่องหนทาง... พอคงจะคิดเผื่อ
ไว้ว่า หากปืนพลาดพลัดตกต้นไม้ตาย ลูก
ก็จะไม่รู้หนทางคืนกลับบ้านได้ จึงต้อง
บอกกันไว้อีก... พอเป็นคนป็นขึ้นไปตีฝั่ง
ป็นแก่ง เป็นทั้งพราน เป็นทั้งหมอฝั่ง
ด้วย..."

ในสมัยก่อนยังไม่มีธนาคาร เวลา
เงินมีทอง เขามักจะเอาไปฝังดินไว้ พ่อของ
ท่านบางทีเวลาไปดงไปป่าก็จะเอาเงินไป
ด้วยทีละซัง แม่เข้าป่าล่าสัตว์ก็เอาติดตัวไป
ด้วย เวลาลงอาบน้ำในหนอง ก็จะเอาเงิน
ไปซ่อนไว้ในพุ่มไม้ก่อน

การที่พ่อต้องเก็บต่องหา ต้อง
ระแวงระวังทรัพย์สินมบัติดังกล่าว ก็ด้วย
เหตุผลที่พ่อเคยบอกลูกๆ ว่า

"โอ๊ย... สาธุ พ่อทำอะไรก็หาไว้
เผื่อลูกเผื่อเต้าทั้งนั้นแหละ ตัวเองไม่รู้ว่าจะ
ได้อยู่ได้กินยังงี้ก็ช่างไม่ว่า ขอแต่ให้ลูก
ได้อยู่ได้กินมีความสุขก็พอ"

แป้วใจเมื่อยิงหมิ

โดยปกติแล้วการตีฝั่งจะทำกันใน
ตอนกลางคืนเดือนมืด แต่ตอนท่านเป็น
หนุ่มเป็นคนไม่กลัวอะไรง่ายๆ จึงอยากจะ
ทดลองตีฝั่งในตอนกลางวันดูบ้าง

ครั้งนั้นผลปรากฏว่า ฝั่งจำนวน
มากเลยบินตามไล่ตอยตลอดทาง ถึงขนาด

ที่ว่าต้องได้ถอดเสื้อถอดผ้าออกหมด และ
รับกระโจนลงไปอยู่ในน้ำ แม้ขนาดนั้นฝูงฝั่ง
ก็ยังวนเวียนอยู่เหนือน้ำ แต่ที่สุดก็รอดพ้น
ไปได้ ครั้นเมื่อกลับมาถึงบ้านแล้ว มาดูตาม
เนื้อตัวปรากฏว่ามีแต่เหล็กในฝังฝังอยู่เต็ม
ไปหมด

มีอยู่คราวหนึ่ง ท่านตามผู้ใหญ่ไป
ในป่า บังเอิญเหลือบไปเห็นหมิตัวหนึ่งเข้า
ก็เป็นระยะที่ประชิดตัวมากแล้วเพราะอยู่
ใกล้มาก ครั้งนั้นท่านช่วยพ่อแบกปืนอยู่จึง
จำเป็นต้องยิงทันที ทราบว่าหมิตัวนั้นได้รับ
บาดเจ็บไม่น้อย ท่านบอกว่าวันนั้นทั้งวัน
รู้สึกไม่สบายใจเลย

เมื่อกลับถึงบ้าน จึงถามพ่อว่า

"ยิงหมินี้บาปไหม?"

คงเป็นเพราะท่านได้รับการปลูกฝัง
มาแต่เด็กว่า การฆ่าและการเบียดเบียน
สัตว์เป็นบาป หากเป็นวันพระด้วยแล้วยิ่ง
บาปมาก ทำให้ท่านแสดงความเสียใจ
ปรากฏออกมาจนพ่อสังเกตเห็นได้อย่างชัด
เจน ยิ่งลูกตั้งคำถามกับพ่อดังกล่าวด้วย
แล้ว ความที่พ่อเกรงว่าลูกจะสลดหดหูเศร้า
สร้อยเกินไป จึงได้กล่าวปลอบขวัญพ่อเป็น
กำลังใจแก่ลูกแทนการให้คำตอบที่แท้จริง

ภายหลังเมื่อบวชแล้ว ท่านยังรู้สึก
แป้วๆ ในใจอยู่ตลอดมา ดังนั้นเวลา
ภาวนาไหว้พระสวดมนต์ครวญไต่ ท่านจะ
ต้องแผ่เมตตาอุทิศส่วนกุศลให้หมิตัวนั้น
ทุกครั้งทุกครั้งไป ท่านเคยกล่าวกับพระ
ด้วยว่า แม่จันทุกวันนี้ท่านก็ยังแผ่เมตตา
ให้มันอยู่ตลอดมิเคยขาดเลย

คำกล่าวของท่านตอนหนึ่งเล่าถึงความคิดในสมัยเด็กๆ เกี่ยวกับเรื่องความตาย จากนั้นก็กล่าวมาถึงเรื่องการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ดังนี้

“...พูดถึงเรื่องเป็นเรื่องตายนี้นักกลัวมาก ตอนเป็นเด็กเรากลัวมากพอพูดถึงเรื่องตายนี้นี้ ไม่อยากให้อะลึกขึ้นเลย มันเหียวมันห่อในใจให้อะลึกเรื่องอื่นมากลบมันเอาไว้ เราไม่ลืมนะ นี่ข้อหนึ่ง

ข้อที่สอง มีเพื่อนฝูงเขาพูด เราก็พากันไปหากินตามเรื่องตามราวนั่นละ เขามาพูดว่า

‘วันพระนี้ทำบาปเป็นบาปมากนะ วันพระนี้ไปฆ่าอะไรทำบาปอะไรเป็นบาปมากนะ’

มันก็ฝังใจ เลยฝังมาตลอด วันพระนี้ไม่กล้าฆ่าสัตว์...”

คำกล่าวข้างต้นทำให้ทราบได้ว่า คนในสมัยนั้นท่านเน้นเตือนกันเสมอในเรื่องบุญเรื่องบาป ไม่มองข้ามหรือเพิกเฉยไป จะเห็นได้ชัดเจนนอีกตัวอย่างหนึ่งเกี่ยวกับพ่อและแม่ของท่านเอง คือ ทุกครั้งที่พ่อเขาป่าเขาแดงได้เนื้อมา แม่จะต้องเอาเนื้อนั้นมาทำแห้งบ้าง ทำแหมมหรือทำส้มบ้างเพื่อไม่ให้บูดให้เสียทิ้ง จะได้เอาไปทำบุญกับพระที่วัด แม่ทำเช่นนี้เสมอมา ทุกครั้งจะต้องอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับสัตว์ที่เอาเนื้อมาทำอาหารด้วยทุกอย่างตัวไปไม่ให้ขาด ความใกล้ชิดติดพันของพ่อและแม่ต่อพระศาสนาเช่นนี้เอง มีส่วนปลูกฝังความคิดที่ถูกต้อกอบปรือด้วยเมตตา

ธรรมแก่ท่านอยู่ไม่น้อยให้มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาปเป็นพื้นฐาน ประทับไว้ในจิตใจตลอดมากระทั่งก้าวสู่เพศบรรพชิต

เลือกคบเพื่อน

นิสัยที่จริงจังของท่านเป็นข้อเด่นอีกข้อหนึ่ง ไซ้แต่เพียงเรื่องการทำงานเท่านั้น แม้แต่การคบเพื่อน ท่านก็ยังชอบคนที่รักความสัตย์ความจริงไม่เหลวไหลละ ท่านกล่าวถึงเพื่อนสนิทคนหนึ่งสมัยหนุ่มว่า

“...ผู้ใหญ่เถิง” เป็นเพื่อนกัน แกขยันมากนะ เขาเรียกว่า หลานหลวงกำแหง เขาก็เรียกเราว่า หลานพ่อเต๋าแพง แพงนี่แหละชื่อแม่เรา พ่อของแม่ขยันไม่มีใครสู้ในบ้าน ถ้าหลานหลวงกำแหงกับหลานพ่อเต๋าแพงได้ทำงานแล้ว ไม่มีใครสู้แหละ เราก็สนิทกัน ไปเที่ยวบ้านคุยกัน บางทีมันก็ไปบ้านเรา เขาก็มาบ้านมัน...ผู้ใหญ่เถิงนี่

เวลาไป มีอะไรก็กินโน่นเลย เขาก็เหมือนกัน มาบ้านเขาก็กินเลย ถือเป็นอันเดียวกัน สนิทกันขนาดนั้นละ พ่อแม่ไม่เคยสนใจ ไม่เคยจะเอาให้ฟัง ใอนั้นไปกินข้าวบ้านกูๆ ฉะเหมือนไม่ได้กิน เขามากินข้าวบ้านเราก็เหมือนกัน เราไปกินข้าวบ้านเขาก็เหมือนกัน...

...เรานี้จะว่าความฉลาด แต่ก่อนก็ไม่ปรากฏนะ แต่เรื่องความสัตย์ความ

๑ ชื่อ “เถิง” ต่อมาเป็นผู้ใหญ่บ้านคำกั้ง อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี หลวงตาจึงมักเรียก “ผู้ใหญเถิง”

จริงนี่เด่น เป็นมาแต่ครั้งเป็นฆราวาสคือ
เจ้าของรูตัวเองว่ามีความสัตย์ความจริง
แต่ไม่ได้สนใจด้วย มันหากเป็นอยู่ในจิต
ถ้าใครเหลาะแหละไม่อยากจะคบ ถ้าพูดเชื้อ
ถือไม่ได้ก็ไม่คบ เวลาว่าอยู่ อยู่ เวลาว่าไป
ไป นิสัยเราว่าทำ ทำ ใ้อที่ว่าอย่างนี้แล้ว
ไปเป็นอย่างนั้น เขาไม่คบ

อันที่สองพวกฉกพวกลักขโมยนี้
ไม่คบ พวกหนุ่มด้วยกันที่ชอบฉกลักขโมย
นี้ก็หลีกเลี่ยง ไม่คบ อันนี้เป็นนิสัยอันหนึ่งไม่
ชอบคบคนเหลาะแหละ เรายังไม่ลืมนะ

พ่อของผู้ใหญ่ถึงเขาก็ขยันเก่ง...
เขามาชวนเราไปหาล่าสัตว์ในป่าหาคะกวด
หาอะไร เพราะหมาเราเป็นพรานดี มาชวน
เราไปวันพรุ่งนี้

‘โอ้ย! ยังไปไม่ได้หรอกเพราะได้รับ
คำแล้วว่า จะทำสวนตรงนั้นๆ ให้พ่อ ถ้าอัน
นี้ยังไม่เสร็จ ไปไม่ได้หรอก’

ก็เลยขอผ่าน เขาเลยไม่ไป แล้วเขา
ก็ไปถามพ่อ ถามลับๆ เราารู้ทีหลังนะว่า

‘ไหน บัว ชวนมันไปล่าตะกวด
มันบอกว่า มันทำงานให้พ่อมันอยู่ มันยัง
ไปไม่ได้ เป็นยังไง มันทำงานอะไร ทำจริง
ไหม?’

‘มันทำแล้ว ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว
โอ้ย ใ้อนี้ถ้ามันได้ลันคำแล้ว เป็นแน่ทีเดียว
ไม่สงสัยละ นอกจากมันเฉลยละ อย่าไปใ้อ
มัน ถ้ามันลันคำแล้ว ตายใจเลย ใ้อนี้’

ผู้ใหญ่ถึงคนนี้แหละ เป็นเพื่อน
ของเรา เพื่อนการเพื่อนงานเพื่อนคบ
เพราะใ้อนี้มันขยันมากนะ ทำถึงใจๆ ทุก

“...โอ้ แม่อาแม่ป้า
มันไม่ใช่เด็กน้อยนะ
ถ้าทำอะไร ไม่เอาตามคำมัน
จะพลาดหมดเลย ต้องได้ทั้ง
มันทำอะไร
ไม่พลาดสักอย่างเลย
มันไม่ใช่เด็กน้อยนะนั่นนะ...”

อย่าง ไม่เหลาะแหละ เอาจริงเอาจังขยัน
คนเหลาะแหละนี้เราไม่เล่นนะ
มันเป็นนิสัยเอง มันเป็นอยู่ในจิตนะ เราก็
ไม่รู้ว่ามันมีกรรมนะ จนไปเรียนหนังสือถึง
รู้ คำสัตย์นี้เรามีมาแต่ดั้งเดิม มันหากเป็น
อยู่ในหัวใจเราเอง...”

ผู้ใหญ่ให้การยอมรับ

อีกเรื่องหนึ่งเป็นที่ประหลาดใจอยู่
ไม่นาน แม้กระทั่งแม่ของท่านเองก็ยิ่งรู้สึก
แปลกใจว่า ทำไมผู้หลักผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน
มักชอบมาหาและมาปรึกษาหารือกับท่าน
จนครั้งหนึ่งแม่ถึงกับได้ออกปากว่า

“พ่ออาพ่อลุง (คุณอาคุณลุง)
มาหาบัวทำไม? ปะสาเด็กน้อย”

บรรดาผู้ใหญ่จึงตอบว่า

“โอ้ แม่อาแม่ป้า มันไม่ใช่เด็กน้อย
นะ ถ้าทำอะไรไม่เอาตามคำมัน จะพลาด
หมดเลย ต้องได้ทั้ง

มันทำอะไรไม่พลาดสักอย่างเลย
มันไม่ใช่เด็กน้อยนะนั่นนะ”

ในเรื่องนี้ น้องๆ ของท่านอธิบาย
เพิ่มเติมว่า “...เพราะท่านเป็นคนความรู
ดี.. เช่นอย่างทำแบบแปลนแผนผังนี้ไม่มี
ทางผิดพลาดไม่มีทางตกทางเสียใดๆ

ชาวบ้านกะว่าจะเลื่อยไม้... คิดกัน
ว่าจะทำยั้งงั้นๆ แต่พอทำจริงๆ แล้ว มัน
กะคำนวณผิดพลาดหมด คนอื่นๆ คำนวณ
ผิดพลาด แต่ท่านไม่เคยกะผิด จึงไม่เสียไม้
ไปโดยเปล่าประโยชน์

อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องไปตีผึ้ง ไม่ใช่
เรื่องเล่นๆ เพราะเมื่อก่อนเขาเอาเป็น
อาชีพเลย ขายได้ราคาดีมาก จะมีผู้มารับ
เอากับบ้านเลยที่เดียว...”

ด้วยความสามารถเช่นนี้เองทำให้
ผู้ใหญ่หลายต่อหลายคนในหมู่บ้านให้
ความคุ้นเคยสนิทสนมกับท่าน อยากรัก
ตามสำหรับการคบค้าสมาคมกับเพื่อนวัย
เดียวกันนั้น ท่านก็ยังมีการเล่นสนุก
สนุกรอบแบบเด็กหนุ่มๆ ทั่วไป ไม่ได้มีอะไรผิด
แผกแตกต่าง ตัวอย่างหนึ่งก็คือท่านยังเคย

ได้ฝึกหัดชกมวยเล่นกันระหว่างเพื่อนๆ แต่ไม่
นานก็เลิกกันไป เพราะคำขอร้องของแม่ว่า
“ลูกเอ๊ย! อย่าไปหาชกมันเลย แม่
เป็นห่วง มันเสียตับเสียปอด”

การงานจริงจัง

อุปนิสัยของท่านอีกอันหนึ่งคือ
เวลาทำงาน จะไม่ยอมให้คนอื่น
เห็น เช่นในตอนเช้าเวลาจะต้อนควายไป
ทำนา ท่านจะเที่ยวเก็บพวกไม้ไผ่หรือไม้
กะลาที่หล่นอยู่ตามทางโยนขว้างออก
ข้างทาง

มีครั้งนั้นเวลาฝูงควายเดินผ่าน มัน
อาจเดินเตะมีเสี้ยนดิ่งได้ ท่านเกรงว่าชาว
บ้านจะได้ยิน จึงโยนออกข้างทางหมด วัน
ใดที่ออกไปนาท่านชอบไปตั้งแต่เช้ามีด
ส่วนแม่ก็จะทำอาหารจนเสร็จแล้วห่อไว้ทัน
เวลาที่ลูกไปพอดี

การไถนาของท่านก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง
ที่บ่งถึงนิสัยที่ทรหดอดทน คือท่านจะทำไป
เรื่อยๆ จนเสร็จ เช่น ควาย ๔ ตัวอย่างนี้

จะสลับให้มันทำงาน เมื่อตัวหนึ่งทำจนเหนื่อยแล้ว ก็ปลดไถออกให้มันไปอาบน้ำกินหญ้า เป็นการพัก แล้วก็เอาตัวที่ ๒ ที่ ๓ มาสลับแทนเช่นนั้นตลอดจนเสร็จ ถ้าไม่มีดึกไม่เลิกหรือไม่ใช้เวลากินข้าวกลางวันก็ไม่ยอมเลิก

มีอยู่คราวหนึ่งพ่อแม่และน้องเขยซึ่งปกติเป็นกำลังสำคัญในการทำนา บังเอิญมาป่วยขึ้นพร้อมๆ กัน ทำให้ท่านต้องเป็นหัวหน้าพาเด็กๆ ไปแทน น้องสาวคนรองๆ ของท่านคนหนึ่งรู้ดีถึงนิสัยจริงจังโดยเฉพาะในเวลาทำงาน จึงนึกหวาดๆ ในใจว่า

“ตายๆ คราวนี้หมดทั้งวันมีแต่ทำงานก็ตายกันเท่านั้นแล้วทีนี้”

และก็เป็นความจริงอย่างที่น้องสาวคิดไว้คือท่านเองไม่พาพักพาเลิกสักทีทำงานอยู่อย่างนั้นเรื่อยไปชนิดหากไม่ค่ำไม่ยอมเลิกรา น้องสาวของท่านเล่าถึงเหตุการณ์ในตอนนั้นว่า

“...แม่ลองพยายามบอกว่า

‘อยากกินข้าวแล้ว...บัว’ ท่านก็ทำงานไปเฉย ไม่พากินข้าวไม่พาหยุดพักสักที พาชุดพาทำอยู่หมัดมือหมัดวัน...

ตอนนั้นเป็นช่วงบุกร้างถางพงทำนาใหม่... ท่านชุดเองเลย ไม่ใช่ควายคราด เพราะมันเพิ่งตัดไม่ลงใหม่ๆ รากที่อยู่ในดินยังไม่เน่า (ไถยังไม่ทันได้)...

ท่านก็ทำงานไม่สนใจน้องเลย เดี่ยวอ้อมทางนั้นแล้วอ้อมทางนี้แล้วอ้อมไปทางนั้นอยู่อย่างงั้นไม่จบไม่สิ้นสักที

จนน้องว่า

‘โอย ไม่ไหวแล้ว คิดถึงแม่’

เลยมีแต่จะร้องไห้มันแหละ... ปรากฏว่าในปีนั้นได้ข้าว ๑๗ เล่มเกี่ยวจนจัดว่าได้เยอะทีเดียว ...”

อีกตอนหนึ่งคือในระยะที่ท่านพาน้องๆ มาอนเฝ้านา น้องสาวเล่าเหตุการณ์ดังนี้

“...สมัยแต่ก่อนมีแต่เป็นดงเป็นป่า เสือข้างก็เยอะ เสียงข้างหักกิ่งไม้โป๊กๆ เป๊กๆ อยู่ในป่า บางชะนีก็ร้องฟังดูโหยหวนน่ากลัว เดี่ยวร้องขึ้นทางนั้นทางนี้ รู้สึกวังเวงใจทำให้คิดถึงแต่พ่อแต่แม่

นาที่เฝ้านั้นอยู่ติดกับป่ากับดงห่างจากตัวบ้านประมาณ ๔-๕ กิโลเมตร ในช่วงที่ต้นข้าวเริ่มโตขึ้น ชาวบ้านก็มานอนเฝ้านากัน ถ้าไม่เช่นนั้นแล้วข้างจะพากันมาถอนต้นข้าวกินหมด

ข้างเวลากินต้นข้าวจะต่างจากวัวควายตรงที่มันจะถอนทั้งต้นขึ้นมาแล้วเอาฟาดกับขาของมันเพื่อสลัดดินออก แล้วจึงม้วนเข้าปาก ถ้าชาวบ้านไม่มาเฝ้า มันจะถอนกินจนหมดเกลี้ยงนาเลยทีเดียว แต่วัวควายเวลากินข้าวมันจะกัดกินเฉพาะส่วนยอด ไม่ถอนหมดทั้งต้น

ฉะนั้นเวลาเฝ้านา เขาจึงต้องเอาปืนไปด้วยเพื่อใช้ยิงไล่ข้าง บางคนก็ยิงขึ้นฟ้าให้มีเสียงดัง มันตกใจก็ไป...”

พี่ๆ น้องๆ

ด้วยนิสัยจริงจังเช่นนี้ทำให้บางครั้ง บรรดาน้องๆ ที่ร่วมงานกับท่าน ถึงกับต้องนำเรื่องนี้มาฟ้องแม่ตามภาษาท้องถิ่นสมัยนั้นว่า

“...โอ๊ย อีแม่เอ๊ย คันท้มเจ้าบ่ไปทำงานนำ บักนี้ มันเฮ็ดอีหยังบ่ฮู้จักขึ้นจักหยุด หมูชอยเลยเสียดาย...”

มันบ่ได้พาขึ้นเคาะ พาเกี่ยวข้าวกะดี พาดำนากะดี มันบ่พาขึ้น คันท้มเจ้าบ่ไปนำ มันเสีเอาให้ตายอีหลี...”

หมายถึงว่า ถ้าพ่อแม่ไม่ไปทำงานด้วยแล้ว ท่านจะทำงานไม่ยอมเล็กราสักที เหมือนว่าจะเอาไหนน้องๆ ตายไปข้างหนึ่งเลยอย่างไรอย่างนั้นทีเดียว

แม่แทนที่จะเห็นคล้อยไปกับน้องๆ ด้วย กลับพูดตบตบลูกทันที

“จ้งชั้นหละ สูบเป็นตาชะแตก”

หมายถึง “ก็อย่างนั้นละซิ พวกเรา มันไม่เอาไหนเสียเอง” คือน้องๆ ของท่านทำงานเหน้อยแล้ว ก็อยากจะเลิก อยากจะกลับบ้าน ส่วนท่านเองก็ไม่พาลเลิกงานสักที

ท่านเคยกล่าวถึงอุปนิสัยดังกล่าวของท่านเองไว้เช่นกัน ดังนี้

“นิสัยมันก็ไม่เคยเหลาะแหละมาตั้งแต่เป็นฆราวาสอยู่แล้ว หากเป็นไปตามฆราวาสนั่นแหละ ตามธรรมดาฆราวาสก็ไม่มีการขบขันอะไรๆ แต่นิสัยมันก็มีของมันอยู่ ว่านั่นเถอะนะ

“...โอ๊ย อีแม่เอ๊ย...

คันท้มเจ้าบ่ไปทำงานนำ
บักนี้ มันเฮ็ดอีหยังบ่ฮู้จักขึ้น
จักหยุด หมูชอยเลยเสียดาย...”

“...จ้งชั้นหละ
สูบเป็นตาชะแตก...”

ถึงจะเป็นแบบฆราวาสทั่วๆ ไปก็ตาม แต่ความจริงจังของมันมี มันฝังลึกอยู่ อย่างเช่นว่าจะทำอะไรอย่างนี้ ถ้าลงว่าจะทำ ยิ่งกับพ่อกับแม่ หากได้ลั่นคำว่า จะทำให้แล้ว...ไม่เป็นอื่นแหละ... อันนี้เป็นนิสัยเรา ถ้าเราเป็นหัวหน้า เราก็เป็นอย่างนั้นนะ...

ทุกอย่างเรื่องของเราต้องให้พ่อแม่ไว้วางใจได้เลยถ้าเราทำอะไรแล้ว ถ้าเวลาไปทำงานกับพ่อกับแม่ก็เป็นอีกแบบหนึ่งนะ พาทำอะไรก็ทำ พาลุกพาขึ้นเราก็อื่น ธรรมดาธรรมดา ถ้าพ่อแม่ไม่ไปร่วมทำงานด้วย น้องๆ มันจะตาย...”

ท่านเคยกล่าวถึงพี่น้องในครอบครัวของท่านอยู่บ้างว่า

“...น้องๆ ก็ดีทุกคนนะเท่าที่ดู วิแววของพวกน้องๆ ที่อยู่ในครั้งโน้น...”

พี่ชายคนใหญ่...เน้นหนักไปทางการค้า จะเป็นไปทางคุณตา พี่ชายเริ่มค้ามาตั้งแต่เป็นหนุ่ม แม่เลยมอบเงินให้ไปหาซื้อวัวซื้อควาย คือนิสัยชอบทางสังเกตสัตว์ สัตว์ตัวไหนมีลักษณะอย่างไร ดูไม่ค่อยผิด

นะ พวกใครในบ้านจะซื้อวัวซื้อควายต้อง
ให้ไปช่วยหาดูให้

‘ไปช่วยดูให้หน่อย’

แกดูเฉยๆ นะ ไม่ต้องทดลองใช้งาน
ใช้การอะไรละ ถ้าแก้วว่า ‘ควายตัวนี้ชนคน
นะ’ ก็ถูก...จับได้ตรงไหนก็ไม่รู้นะ ‘ควายตัว
นี้คือใช้ไม่ได้นะ’ มันก็เป็นจริงๆ ถ้าว่า ‘ดี’
ยังงี้ก็ถูกอย่างนั้นนะ มันแปลกอยู่นะ ดุยังงี้
ไม่ทราบ เป็นแบบคายนั่นหนึ่ง

พวกคนหนุ่มด้วยกันในหมู่บ้านก็
ไม่มีใครดูเป็น มีแต่ให้พี่คนนี้ไปหาซื้อ
พ่อแม่ให้เงินไปซื้อ จากนั้นมาก็ติดต่อมา
เรื่อย เป็นนักซื้อนักขายทางวัวทางควาย
เวลามีครอบครัวเหยาเรือนอยู่
โน้นแล้ว แม่ยังใช้ให้ไปซื้อควายให้มาเป็น
หลักแหล่งของคอกเป็นหัวหน้าฝูง ก็เป็น
จริงๆ นิสัยชอบเหมือนตา ตาก็ไปหาซื้อวัว
ซื้อควายมาขายไม่ได้ขาด แม่เลยปล่อยให้
ซื้อขามาเรื่อยจนกระทั่งตาย กับน้องๆ
นี้รักมาก เพราะเขาใจดีกับน้อง แต่เราไม่
ค่อยมีใครมาใกล้ นอกจากไม่ติดแล้วยัง
กลัวด้วย...

...พวกน้องๆ ไม่ค่อยชอบหลง
เพราะเราเป็นคนดู แต่ดูเพราะความจริง
จัง นิสัยนี้มันมีนะ ไม่เหมือนพี่ชาย เป็นอีก
แบบหนึ่ง อยากรทำก็ทำ อยากรไปเมื่อไหร่ก็
ไป เฉย... ไม่ได้สนใจกับใคร

โอ้เรานี่ โห...ไม่เสรีเป็นไม่ยอม
พี่ชายก็เป็นแบบหนึ่ง ที่นี้น้องก็รักละสิ
เพราะไม่ดู เวลาไปไหนนี้ พวกน้องๆ นี้รู้ม
เลยทั้งหญิงทั้งชาย

กับเรานี่ โอ้โห...คนเดียวไม่มีไป
เกี่ยว เขาเบื่อกจะตาย เขาซังเราจะตาย
แต่ก็ไม่กล้าพูด...เฉย เราก็ไม่ชอบด้วย
เวลาใครไปยุ่งด้วยเวลาไปไหน...”

แกลังัดน้องด้วย “สิงควาย”

ครั้งหนึ่งไปเลี้ยงควายกันตาม
ประสาพี่ๆ น้องๆ ท่านเป็นหัวหน้าพาไป
เมื่อถึงเวลาเที่ยงจึงเอาอกแซงแซวมาบั้ง
ระหว่งนั้นท่านก็นึกครึ้มอกครึ้มใจจึง
สิงควายขึ้นว่า

“...อืดูเขาเลนนะ ตักเขาเลนก็ตักเค้า
เบ็งเสงตัก เขาแดงก็ตักเค้าล้าแดงตัก เขา
เล็งกะตักเขาดำตัก...”

น้องๆ ได้ยินดังนั้นต่างพากัน
หัวเราะชอบใจจนจะล้มจะตายกันเลยทีเดียว
เมื่อบั้งจนสนุกได้ที่แล้ว จึงเอากะติบ
ข้าวเหนียวและกับข้าวอื่นๆ มาวางเตรียม
พร้อมจะกินกันอยู่แล้ว น้องๆ ก็ขอร้อง
ท่านขึ้นว่า

“สิงควายตัวนั้นให้ฟังอีกหน่อยสิ
ฟังแล้วมันม่วนดีหลาย(สนุกดี)”

“อะไรกัน? จะกินข้าวอยู่แล้ว ยังจะ
ให้สิ่งอีกหรือ?”

“เออ สิงเลย มันอยากฟังหลาย”
ท่านเลยทั้งสิ่งไปกินไป กินไปสิ่งไป

๑ คนเฒ่าคนแก่ทางอีสานอธิบายคำว่า “สิงควาย”
หมายถึง การขบร้องเล่นเพื่อความสนุกสนานหยอกล้อ
กันในระหว่างเด็กเลี้ยงควายมากกว่าจะเป็นเรื่อง
จริงจัง และอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง การร้อง
เพลงกล่อมควาย

อยู่อย่างนั้น น่องๆ ก็มัวแต่ฟังเสียงจนเพลิน พากันหัวเราะพอกพอกพอใจจนน้ำหูน้ำตาไหล และเมื่อหันมาดูนกบั้งอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าหมดเกลี้ยงแล้ว ท่านเลยพูดขึ้นว่า

“ถ้าไม่อยากฟังกันหลาย ก็ไม่กินหมดหรอก เห็นอยากฟังกันเหลือเกิน ก็เลยแกล้งดัดเส้นเอาชะเต็มที่เลย นกบั้งก็เลยหมดเลย”

การสังควายเป็นที่พอใจของน่องๆ เป็นอย่างมาก แทนที่น่องจะต่อว่าต่อขานอะไรที่บ้าง กลับพูดว่า

“ก็ไม่เคียดหรอก ถึงจะกินหมดก็ช่าง พวกเราก็หาเรื่องเองแหละ เทียวอยากจะมาฟังเอาตอนคนกำลังจะกินอยู่แล้ว แม่จะกินหมด ก็ว่าพอดีอยู่หรอก พอดีกันกับที่ขอให้ออกอยู่หรือ?”

แต่นั้นมา ท่านก็แกล้งพูดหยอกน่องว่า “อยากฟังอีกไหมละ สังควายนั่นแหละ”

ศาสนาก็เลื่อมใส แต่ใจ...

ในขณะนี้ แม้ความเคารพเลื่อมใสในพระศาสนาของท่านจะยังมีอยู่มากก็ตาม แต่ด้วยวัยที่โตเป็นหนุ่มเต็มที่แล้ว ทำให้เริ่มคิดคำนึงถึงเรื่องหญิงสาวที่จะมาเป็นคู่ครอง จิตใจในตอนนั้นท่านกล่าวว่า

“เกิลสมันก็มีมากอยู่เหมือนกัน เห็นเขามีลูกมีเมียก็คิดอยากมีลูกมีเมียมีครอบครัวกับเขา”

มีอยู่วันหนึ่ง ขณะที่ท่านกำลังสนทนา

กันกับหนุ่มเถิงเพื่อนสนิทของท่านอยู่นั้น ผู้เฒ่าคนหนึ่งอายุราว ๕๐ ปี มาจากอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ลักษณะของผู้เฒ่าเป็นคนสุขุมไม่ค่อยพูด แก้มืออยู่ในบริเวณนั้น จึงได้ยินสองหนุ่มพูดคุยกันมาตลอด หนุ่มเถิงพูดแต่ว่าจะบวชๆ คงจะพูดเรื่องบวชอยู่จนผู้เฒ่าชักจะรำคาญละมั้ง จึงว่า

“ไหนพ่อขอดูลายมือหน่อยหนะ มานั่งฟังอยู่นี้มีแต่จะบวชๆ มันจะได้บวชจริงๆ หรือ ไหนให้พ่อดูลายมือหน่อยนะ”

ผู้เฒ่าดูลายมืออยู่เจียบๆ สักพักหนึ่งแกก็พูดขึ้นว่า

“...จังกี้ไม่ได้บวช นี่ไม่กี่วันมันจะมีเมีย มันติดกันอยู่แล้ว นี่คู่ของมันติดอยู่ นี่มันแยกไม่ออก มันจะแยกออกได้อย่างไร...”

ผู้เฒ่าไม่ใช่พูดแบบธรรมดาๆ แต่พูดแบบยืนยันเลย แกเป็นคนนิสัยไม่ค่อยพูด เป็นคนเคร่งขรึม พอเห็นผู้เฒ่าทำนายเพื่อนแบบนี้ เลยทำให้หนุ่มบัวรู้สึกยิ่งคึกคักมันใจไปด้วย เพราะไม่ต้องการจะบวช แต่ต้องการจะเอาเมีย เมื่อเพื่อนดูเสร็จเรียบร้อย หนุ่มบัวจึงขอให้ดูบ้าง

“...ดูให้ผมหน่อย...”

หนุ่มบัวพูดด้วยความกระหึ่มใจว่าอย่างไรต่อได้เมียแน่คราวนี้แต่การนั้นก็กลับตรงข้าม ผู้เฒ่าดูอยู่ครู่หนึ่ง แกพูดขึ้นว่า

“เออ! ผู้นี้ใช่ละนี้ ผู้นี้ถึงถูก ได้บวชแน่ๆ จะได้บวช นี่สายบวชเต็มแนวแล้วเวลานี้ จะบวชเร็วๆ นี้...”

ผู้เฒ่ากล่าวด้วยความมั่นใจเช่นนี้ถึงกับทำให้หนุ่มบัวหน้าซีดเผือดลงทันที

ดังนั้นเพื่อความแน่ใจว่าผู้เฒ่าอาจจะดูผิด
ไปหรือไม่อย่างไรกัน จึงรีบบอกไปว่า

“เอะ! ว่าจะเอาเมียอยู่นะ ผม
อยากจะได้เมียอยู่นะ”

แทนที่ผู้เฒ่าจะลึงเลใจ กลับยิ่งพูด
อย่างยืนยันเลยว่า

“...จังกี้ไม่ได้แต่ง...!!”

และในที่สุดท่านก็ไม่มีครอบครัว
เหย้าเรือนตามที่เคยตั้งใจไว้เดิม แม้จะมี
หญิงสาวที่หมายมั่นตกลงปลงใจจะหว่าน
กันแล้วก็ตามที แต่ครั้นพอจะให้เป็นจริง
เป็นจิ้งจอกครั้งใด กลับหาจุดที่เหมาะสม
ลงตัวลงใจกันมิได้สักที

อีกทั้งด้วยนิสัยที่เป็นคนเคารพใน
เหตุผลเหนือสิ่งอื่นใด ดังนั้นเมื่อเหตุผลยัง
เป็นที่ลงกันไม่ได้ แม้ความรักจะมากเพียง
ใด ท่านก็ยอมอดยอมทนได้ และด้วยเหตุ
นี้เองความคิดของท่านที่จะมีครอบครัว
จึงเหมือนมีสิ่งมาคิดมาขวางให้คลาด
แคล้วจนได้ทุกทีไป ชะรอยจะเป็นเพราะ
บุพเพ ๑ กตปุญญตา อำนาจบุญกรรม
ที่ท่านเคยสร้างสมอบรมมาแต่ดั้งเดิมให้ผล
มากกว่าจะเป็นเรื่องการทำนายทายทัก
จากหมอดู บุญนี้จึงให้ผลอุดหนุนผลักดัน
ชีวิตของท่านให้ไปในทางอันประเสริฐ

ทอดสมอความรัก

ท่านกล่าวย้อนอดีตถึงสมัย
หนุ่มซึ่งเป็นเหตุการณ์ในช่วงที่กำลังคิด
จะมีครอบครัวว่า

“...ถ้าจะเอาเมียที่ไรก็ผิดก็พลาด
ไปทุกที ทั้งๆ ที่พ่อผู้หญิงชอบหมดทั้งนั้น
แหละ พอเราขึ้นไปบ้านไหน แต่ก่อนเขามี
ทำงานปั่นฝ้ายปั่นไหมกันทางภาคอีสาน
ทุกวันนี้ก็มี เขาไปเที่ยวกันแต่เขาว่าไปเล่น
สาว ภาษาทางนี้

ถ้าเราไปขึ้นบ้านไหน โอ๊ย เสียงลั่น
ไปแหละ คือพ่อแม่ทางผู้สาวนะชอบมาก
แต่ลูกสาวไม่เห็นชอบอะไร คือเขาอยากได้
เรา เขาเห็นเราขยันก็รักกันอยู่แล้ว...”

ท่านเคยเล่าให้ลูกหลานฟังเกี่ยว
กับเรื่องความรักว่า

“หลวงตาบ๊ว ก็เคยรักสาวเหมือน
กัน เคยพูดมาแล้ว หลวงตาบ๊วเป็นบ้า โถ
เราก็เห็นโทษของมันเหมือนกัน นี่นา หลัง
มานี้จึงเห็นโทษ เวลานั้นมันไม่เห็นเลย
นอนไม่หลับก็ยังไม่เห็น มันคิดเห็นหน้าแต่
ผู้สาวคนเดียว

โห... ไม่มีอะไรในโลกธาตุ ไม่มีใคร
มีคุณค่ายิ่งกว่าสาวคนเดียวนี้ละ มันนั่งอยู่
ในหัวใจตลอดเวลา ทำหน้าที่การงานใด
มันก็เป็นพุทโธอยู่ในใจนี้ละ สาวคนนั้น
นั่น มันเป็นพุทโธแทน มันอย่างนี้ละ หือ
ทำงานทำการใดมีแต่อื่นนี่ละ อยู่ในนี้ละ
โอ้โห มันเป็น ก็บอกว่าเป็นซี...

โห... ออกจะแตกนะ รักผู้หญิงนี่ไม่
ใช่เล่นๆ เราเคยรักมาแล้วนี่ โถ ถึงขนาดนี้
ถึงขนาดจะกินข้าวไม่ลงนอนไม่หลับ...
อยู่ที่ไหน หากทำอะไรก็ตาม งานการอะไร
ก็ตาม ทำไปป็นไป เดินก็เดินไป แต่พุทโธ

๑ ภาษาอีสาน หมายถึง คีบคลาน

หญิงสาวนั้น มันไม่ได้พรากจากใจหนา มัน
ติดอยู่นั่นตลอด ถึงว่ามันฝังลึก

ทุกข์มากที่สุดนะ โห พิลึก... ความ
หนักหน่วงถ่วงจิตใจ ความทุกข์ความลำ
บาก ทรมานที่สุดในเวลานั้น ที่นี้ความรัก
มันก็ตั้งไป ตั้งไป มันไม่ให้เห็นโทษ ทุกข์
ขนาดไหน มันก็ไม่เห็นนะ...”

แม้ว่าท่านจะไม่ได้คาดคิดเรื่อง
บวชมาก่อน แต่อย่างไรก็ตามสำหรับเรื่อง
ความรักของท่านที่มีต่อหญิงสาวนั้น ถึงจะ
มีมากจนถึงกับทำให้ทุกข์ร้อนภายในใจ
เพียงใด ท่านก็จะไม่ยอมทำสิ่งผิดพลาด
เสียหายใดๆ โดยเด็ดขาด อันอาจจะก่อให้เกิด
เกิดความกระทบกระเทือนถึงจิตใจของ
พ่อแม่ และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ ดังนั้นถึง
แม้สมัยเมื่อครั้งยังเป็นฆราวาสอยู่ ท่านก็
จะพยายามใช้หลักต่อไปนี้ตลอดมา

“...เอ้า! มึงจะรักไปไหนรักไป มึง
ไม่ได้เกิดกับอืหญิงคนนี่ละนะ ถึงขนาดนี้
ละนะ มึงทำไม่มึงรัก ลืมพ่อแม่ได้ บังคับ
มัน เอ้า เคยเป็นนี้ เอาความจริงมาพูด...
ก็เรื่องของเราเป็นมาแล้วนี่ แต่ที่นี้เวลามัน
จะแยกของมันได้ ก็เพราะศีลธรรมนะนี่
สำคัญอันนี้ละ ธรรมแยกออกได้ขาดสะบั้น
ไปเลยเชียวน...ให้ถอยไม่ถอย จะแก้

แม่รักจนน้ำตาไหล รักเต็มหัวใจ
เจ้าของ ใครๆ ก็ไม่รู้ จนเจ้าของจะเป็นบ้า
ไม่ใช่รักธรรมดา... ไม่ลืมนะจนบัดนี้เพราะ
รักครั้งแรกด้วย เอ้าจริงๆ ... รักครั้งแรกถอน
ไม่ขึ้นง่าย ๆ

“...เมื่อเห็นว่ารักนี้
จะทำลายเจ้าของแล้ว
ก็ทอดสมอลงก็เลย
ให้เรือมันไปไม่ได้
ให้มันหมุนอยู่นี่...
ไม่ให้มันไป...”

โธ่ๆ แต่คืออย่างหนึ่ง มันมีหลัก
หัวใจมีหลักของมัน เป็นฆราวาสก็มีอยู่
ความสัตย์ความจริง ความเด็ดมันเด็ดอยู่
ตลอด เมื่อเห็นว่ารักนี้จะทำลายเจ้าของ
แล้ว ก็ทอดสมอลงก็เลย ให้เรือมันไปไม่
ได้ ให้มันหมุนอยู่นี่ มันถอนสมอไม่ได้...
มันก็ดิ่งอยู่นี่ เรือหมุนอยู่นี่ มันไม่ออก
ถาลงสมอหลุด เรือมันก็พาไปทะเลหลวง
โน่นละ นี่ไม่ให้มันไป...”

